

SİLİ İŞVERENLERİNİN ALLENDE'NİN YIPRATILMASI İÇİN BASIN KAMPANYASINI BİR ABD ŞİRKETİNE YAPTIRDIĞI ORTAYA ÇIKTI

ABD HABER AJANSI (USIA)NIN, ALLENDE YÖNETİMİ SIRASINDA
KLASİK PROPAGANDA FAALİYETİNİ DURDURARAK
TÜM MALİ KAYNAKLARINI TUTUCU GÜÇLERİN ELİNDEKİ
RADYO-TV İSTASYONLARINA AKTARDIĞI AÇIKLANDI

Şili'de 1973 güzündeki faşist darbeye kadar devlet yayın merkezinin araştırma servisi müdürlüğünü yapmış olan ve dünya yayıncılık mekanizmasına ilişkin çeşitli araştırmaları olan Armand Matelard, "Le Monde Diplomatique"nin Aralık 197A sayısında yayımlanan bir yazısında Ailende hükümetinin devrilmesi için yerli ve yabancı basın tröstlerinin nasıl çalıştıklarını açıklamaktadır. İlginç bilgiler ve gözlemler sergileyen bu yazının geniş bir özetini aşağıda bulacaksınız.

Daha çok kısa bir zaman önce Amerikan propaganda mekanizması kendi ürünlerini satabilmek için dünya çapında "Amerikan

*Armand matelard,
Le Monde Diplomatique*

yaşam biçimi"nin reklamını yapmakla yetinmekteydi. Fakat bugün durum değişmiştir. Artık yalnız ticari ürünlerin değil siyasal rejim modellerinin de reklamının yapılması bu mekanizmanın görevi olmuştur. Daha Şili darbesi gerçekleşmeden önce bu değişimin olduğu görülmekteydi. Örneğin "Brezilya mvcizesi" efsanesinin yayılmasını New York'taki "Kenyon and Eckhard" ajansının sağladığı bilinmekteydi.

Şili'de ise yerli ajanslarla çok sıkı ilişkileri olan Amerikan ajansları Ailende hükümetinin yaptığı icraata karşı bir psiko-politik saldırı planı hazırlamışlardır.

Böylece halka devletleştirme-lerin kötülüğünü anlatmak için bir propaganda kampanyası, Şili işverenlerinin merkezi ör-

gütü "Sociedad Fomento Fabril" tarafından başlatılmıştı. Bu kampanyada McCann - Erickson firmasının kolu olan Marplan Ajansı en önemli rolü oynamaktaydı. Kampanyayı yürüten ajansların hazırladığı bir gizli planda şöyle denmekteydi:

Gizli Plan

"Kampanya'da iki yönlü bir psikolojik baskı uygulanacaktır.

- Parlamento düzeyi de dahil olmak üzere halkın yukarı ve ortanın üzerindeki tabakalarının devlet sektörüne dahil edilmek istenen 91 işletmenin devletleştirilmesine karşı çıkmasını sağlamak.

- Orta ve aşağı halk tabakalarını devletleştirmelerin kötü olduğuna inandırmak ve bu tasarımlara karşı çıkıp siyasi

temsilcilerinin de aynı tavın benimsemeleri için baskı yapmalarını sağlamak.

Bir başka deyişle yığınların bilincini devletleştirme tasarılarının aleyhinde biçimlendirerek, aşağıdan yukarıya doğru gelen bir baskı yoluyla milletvekillerinin de bu tasarılarla karşı çıkmalarını sağlamak."

Mülkiyet Duygusu

Aynı belgede şu ilginç satırlara da rastlanmaktaydı: "Patron-devlet tasviri tamamen yıkılmalı; çalışanlarda mülkiyet duygusu uyandırılmalı; bu mülkiyet duygusu köylülerde görülmekle birlikte apaçık nedenlerden ötürü sanayi işçilerinde zayıftır. Bu kesimde de mülkiyet hırsı doğurulmalı..."

Propaganda kampanyası için her türlü olanak vardı; ülkenin bütün sinemalarında istenilen 16 mm'lik filmler gösterilebilmekteydi. Yukarıda bir kısmı bulunan planı uygulamak için köylerdeki birleşme merkezlerinde, kasaba konseylerinde, kadın birliklerinde "propaganda filmleri gösterilmeli" ve "halkın bu filmler üzerine görüşlerinin açıklanması" sağlanmalıydı..

Bu görüşler bantlara kaydedilip aralarında en ilginç ve işe yarar cinsten olanları seçilerek çeşitli yollarla yayımlanacaktı. Bu konuda, planda şöyle deniliyordu: "Şunu unutmamalıyız ki halkın sesini duyurduğumuz hissini vermek zorundayız..."

Halkın içine girebilmek için broşürler, bildiriler ve hatta foto-romanlar kullanılacaktır.

Foto Romanlar

Propaganda planında foto-romanlar için şöyle deniliyordu:

"Tanınmış tiyatro, radyo sanatçıların ve şarkıcıların bu fotoromanlarda yer almasıyla popüler bir öykü üzerine kurulacak olan ve dramatik bir yönü ve kampanyamızın mesajını içerecek olan bu propaganda araçları sayesinde sosyo-kültürel seviyeleri düşük olan aşağı halk tabakalarını etkilemek ve mesajımızın bunların kafasına iyice yerleşmesini sağlamak mümkündür..."

Ailende'y^e karşı bir kamuoyu

oluşturulmasına ilişkin propaganda faaliyetleri, artık gerek Amerika'nın gerekse de Şili burjuvazisinin hiç bir şeyi raslantıya bırakmama niyetinde olduklarını belirtiyordu.

Nitekim sağın kontrolündeki gazete, magazin ve gençlik dergilerinin arkasında artık tam disiplinli uzman psikolog ve sosyologların bulunduğu dik-kati çekmekteydi. Bu uzmanlar dergilerin içeriğini belli bir programa göre hazırlayıp, önceleri sıradan gazetecilerin yürüttükleri yayın faaliyetini planlı bir şekle sokmuşlardı.

öte yandan, Birleşik Amerika Haber Ajansı (USIA) nın da üç yıllık Halk Birliği yönetimi sırasında klasik propaganda faaliyetini durdurarak mali kaynaklarını ve adamlarını tutucu güçlerin radyo-televizyon istasyonlarına ve çeşitli yayın alanlarına transfer etmesi de dikkati çekmekteydi.

Bir diğer ilginç husus da "Latin Amerika'da basın özgürlüğünü ve mesleki özgürlüğü savunmak" amacıyla kurulmuş olan SİP örgütünün, üç yıllık Halk Birliği hükümeti sırasındaki ve askeri darbenin hemen akabindeki tavrıdır.

1974 haziranında Peru Hükümetinin ülkedeki gazeteleri millileştirme kararını şiddetle protesto eden SİP, Ailende yönetimi boyunca da Şili'de basın özgürlüğü olmadığı yolunda bir propaganda yaymıştı.

Oysa bu dönem boyunca muhalefetin tüm yayın olanaklarına sahip olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

Ayrıca Ailende'yi deviren askeri darbenin hemen akabinde bütün solcu ve ilerici yayın organlarının birkaç saat içinde toplatılarak bu çevrelerin yayın olanaklarının kaldırılması karşısında "Basın özgürlüğünü" bu denli savunan SİP'ten bir ses gelmediği de herkesçe bilinmektedir. (SİP Küba'da Batista diktatörlüğü sürdüğü sıralarda da hiç bir tepki göstermemişti).

Yöneticiler kim?

SİP hakkında biraz daha aydınlatıcı bilgi vermek için bu örgütün başkanlığını yapanlar arasında kimler bulunduğu

bir göz atmakta yarar vardır.

Örneğin UPI (Amerikan kökenli bir uluslararası basın tröstü) şirketinin sahiplerinden biri olan Jack Hovard, Şili'deki "El Mercurio" adlı sağcı gazetenin sahibi Augustin Edwards, Brezilya'da yayınlanan "0 Estado" gazetesinin sahibi Mesquito Neto bu örgütün başkanlığını yapmışlardır. Halen SİP'in başkanı "El Mercurio" gazetesinin yöneticisi Silva Espejo'dur.

Bugün SİP, 800 tane gazete ve dergi sahibini bir araya getirmektedir ki, bu gazete ve dergilerin yüzde 60'ı Kuzey Amerika'da yayımlanmaktadır. Ayrıca SİP'in altı kişilik yönetim kurulunda dört tane Kuzey Amerikalı üye bulunmaktadır.

Bunun gibi yürütme kurulundaki 17 üyenin 10'u ve danışman kurulunun 20 üyesinin 13'ü Kuzey Amerika'lıdır.

UPI'nin yeri

öte yandan, Amerika'da 32 gazete ve sekiz derginin, bir kaç televizyon ve radyo istasyonunun sahibi bulunan, iki bini Amerika dışında olmak üzere altıbinbeşyüz gazeteyi besleyen, Hilton Otellerinde ve TWA uçak şirketinde hisseleri bulunan UPI'nin, SİP içinde bir yerine dört temsilcisi bulunmaktadır.

Bunun yanısıra Hearst tröstünün ve (Latin Amerika ile Birleşik Amerika arasındaki bağı sağlayan en önemli kuruluşlardan biri olan ve onbir gazete, beş dergi, bir ulaştırma, bir basın aksesuarları şirketinin, bir reklam ajansının ve birkaç televizyon ve radyo istasyonunun sahibi bulunan) Knight şirketinin de SİP içinde ikişer temsilcisi bulunmaktadır.

Amerikan tröstleri

Latin Amerika'daki yerli basın şirketleri ise büyük ölçüde Amerikan tröstlerine bağımlıdır. Çünkü bunların kağıt ihtiyaçlarını sağlamak için Amerikan kağıt tröstlerinin (örneğin Şili de Crovm Zellerbach ve Meksika'da Kimberley-Clark) eline baktıkları ve uzmanlaşmaları için Ford Vakfı'nın 'bursları sayesinde Miami'de bulunan SİP merkezine gazetecilerini gönderdikleri bilinmektedir.